

Risk- och sårbarhetsanalys

SEKRETESS

Delar av rapporten innehåller uppgifter som bedömts omfattas av sekretess enligt Offentlighets- och sekretesslag (OSL) 2009:400.

(Uppgifter där det allmännas möjligheter att förebygga och hantera fredstida kriser motverkas om uppgiften röjs, OSL 18 kap. 13 §.)

Dokumenttyp	Dokumentägare	Beslutsinstans	Giltig till
Risk- och sårbarhetsanalys	Kanslienheten		2026-12-31
Upprättad av	Fastställd/upprättad	Reviderad av	Senast reviderad
Inger Johansson	2011-09-30	Ina Jeuthe	2019-10-23
Dokumentet gäller för Samtliga verksamheter			Diarienummer KS-23/00036

NORSJÖ
kommun

FÖRORD	3
1. BESKRIVNING AV KOMMUNEN OCH DESS GEOGRAFISKA OMRÅDE	3
1.1. UPPDRAG OCH AVGRÄNSNING	3
1.2. LAGAR SOM STÄLLER KRAV PÅ RISK- OCH SÅRBARHETSANALYSER	3
1.3. ÖVERGRIPANDE BESKRIVNING AV NORSJÖ KOMMUN	4
1.4. POLITISK ORGANISATION OCH KOMMUNALA BOLAG	7
1.5. VERKSAMHET I ORGANISATIONEN NORSJÖ KOMMUN	7
2. METOD	8
2.1. AVGRÄNSNINGAR	8
3. IDENTIFIERAD SAMHÄLLSVIKTIG VERKSAMHET INOM KOMMUNENS GEOGRAFISKA OMRÅDE	9
3.1. SAMHÄLLSVIKTIG VERKSAMHET	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
4. IDENTIFIERADE KRITISKA BEROENDEN FÖR KOMMUNENS SAMHÄLLSVIKTIGA VERKSAMHET	10
5. IDENTIFIERADE OCH ANALYSERADE RISKER FÖR KOMMUNEN OCH KOMMUNENS GEOGRAFISKA OMRÅDE.	10
5.1. RISKIDENTIFIERING	FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.
5.2. RISKANALYS	10
5.3. RISKMATRIS	12
6. BESKRIVNING AV IDENTIFIERADE SÅRBARHETER OCH BRISTER I KRISBEREDSKAP INOM KOMMUNEN OCH DESS GEOGRAFISKA OMRÅDE	12
6.1. Behov av åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat	12

Förord

Samhället är i många avseenden sårbart. Hot och risker kan utlösas och skada människor och miljö eller skapa ekonomisk skada. Det kan bland annat gälla naturolyckor, utsläpp i luft/vatten, större bränder/explosioner, avbrott/störningar i IT, vatten- och/eller elförsörjning, smitta samt hot och sabotage.

Risker och sårbarheter bör behandlas i ett helhetsperspektiv. När kommunen skall stärka sin krishanteringsförmåga är det därför angeläget att kommunens verksamheter, kommunala bolag och samverkande myndigheter deltar i arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen.

Samtliga bilagor i detta dokument omfattas av 18 kap. 13 § i offentlighets- och sekretesslagen 2009:400.

1. Beskrivning av kommunen och dess geografiska område

1.1. Uppdrag och avgränsning

Det svenska krishanteringssystemet bygger på geografiskt områdesansvar och tre grundprinciper; ansvarsprincipen, likhetsprincipen och närhetsprincipen. En kommun är ansvarig för att hantera en kris inom sitt geografiska område, länsstyrelsen är ansvarig på regional nivå och regeringen har områdesansvaret på nationell nivå.

Vid en kris ska de som har ett geografiskt områdesansvar verka för att samordningen fungerar mellan alla som är inblandade i krisberedskapen på lokal, regional respektive central nivå – till exempel myndigheter, företag, frivilligorganisationer, trossamfund och föreningar.

De områdesansvariga ska också samordna informationen till allmänheten vid en kris. Däremot övertar de inte ansvaret från någon annan. Myndigheter och organisationer behåller sitt ansvar inom sitt verksamhetsområde.

Ansvarsprincipen innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha det också under en krissituation. Det betyder att det är den vanliga sjukvården som har hand om vården även vid en kris och att kommunerna sköter skola och äldreomsorg, och så vidare.

Likhetsprincipen innebär att under en kris ska verksamheten fungera på liknande sätt som vid normala förhållanden – så långt det är möjligt. Verksamheten ska också, om det är möjligt, skötas på samma plats som under normala förhållanden.

Med **närhetsprincipen** menas att en kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga. Det är alltså i första hand den drabbade kommunen som ansvarar för insatsen. Först om de lokala resurserna inte räcker till blir det aktuellt med regionala och statliga insatser.

1.2. Lagar som ställer krav på risk- och sårbarhetsanalyser

- *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor* – Lagen föreskriver att kommunen ska ha ett handlingsprogram för förebyggande åtgärder. Programmet ska redovisa de risker som

finns i kommunen vilka kan leda till räddningsinsatser samt kommunens målsättning för verksamheten. Det ska även beskriva hur den förebyggande verksamheten är planerad och hur säkerhetsarbetet är anordnat.

- *Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* – Lagen föreskriver att kommunen ska analysera vilka extraordinära händelser som kan inträffa i kommunen och hur dessa skulle kunna påverka den egna verksamheten. Kommunen ska för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur man ska hantera en extraordinär händelse, vilken ska utgå ifrån en risk- och sårbarhetsanalys. Kommunen har även ett geografiskt områdesansvar som bl.a. innebär att man inom sitt geografiska område ska verka för att olika aktörer i den egna organisationen samverkar i planerings- och förberedelsearbetet. Dessutom ansvarar kommunen för att förtroendevalda och anställda får utbildning och övning för att kunna lösa sina uppgifter vid en extraordinär händelse.
- *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO)*. I kommunens "Handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet och räddningstjänst" enligt LSO redovisas risker för de olyckor som kan föranleda räddningsinsats.

Lagstiftningen innebär att kommunernas krishantering anpassas till den breddade hotbild som samhället möter i dag. Den innebär bland annat att kommunerna ska genomföra risk- och sårbarhetsanalyser för all verksamhet som måste upprätthållas vid en extraordinär händelse.

1.3. Övergripande beskrivning av Norsjö kommun

Mitt i Västerbottens inland ligger Norsjö. Kommunen har 3 971 invånare på en yta av 1 753 kvadratkilometer. Ungefär hälften av befolkningen bor i Norsjö samhälle medan övriga invånare bor i någon av kommunens vackra byar.

Norsjö har en mycket lång kulturhistoria, det visar de talrika fynden från såväl stenåldern, bronsåldern som järnåldern. Det finns lämningar efter stenåldersboplatser och fångstgropssystem som är omkring 7 000 år gamla. Den första fasta bosättningen etablerades troligen först under 1400-talet, men dessförinnan hade den samiska kulturen sedan länge funnits inom kommunen.

De centrala delarna av det så kallade Skellefteåfältet ligger inom kommunen, vilket medfört en omfattande gruvdrift sedan mitten av 1920-talet. Men basen, i den väl differentierade industrin, utgörs av företag inom träbranschen. Skogen, med den långsamväxande norrländska furan, är en viktig del i framgången för träförädlingsföretagen.

Norsjö kommun är rik på vacker och orörd natur. Landskapet domineras av skogar, drygt 400 sjöar och vidsträckt våtmarksområden. Skellefteälven, en av de stora norrländsälvarna, flyter genom kommunen. Omgivningarna lämpar sig väl för upptäcktsfärder med camping, fiske, jakt och kanotturer. Norsjö kommun har goda förutsättningar för en växande turistnäring.

Storlek:

Kommunens yta är 1 753 km²

Klimat:

Norra Norrlands inland

Natur och geografi

Större vattendrag: Skellefteälven, Malån, Åman, Petikån

Sjöar: Totalt mer än 400 sjöar i kommunen, varav ett 20-tal stora.

Naturtillgångar: Skog, vattendrag, malm, jordbruksmark, naturmiljöer för rekreation och turism.

Sysselsättning: Största arbetsgivaren är Norsjö kommun där verksamhetsområdet skola och omsorg dominerar. Totalt är ca. 500 personer anställda av Norsjö kommun. Norsjö har också en stor andel industrisysselsatta, till stor del företag inom träbranschen. Även gruvnäringen utgör ett betydande inslag i kommunens sysselsättningsprofil. Turismen har också fått en allt större betydelse för sysselsättningen.

Bebyggelse

Centralorten: Består av handel, hälsocentral, äldreomsorg, folktandvård, grundskola, idrottsanläggning, bibliotek, bio, busstation m.m. Största delen av de hyreslägenheter som finns i kommunen är belägna i centralorten, men också områden med småhus.

Förutom centralort så finns också Bastuträsk, med järnvägsförbindelse. Där finns även äldreomsorg, grundskola och industrier. Förutom dessa två större orter finns även flertalet mindre byar. Kring sjöar och vattendrag finns fritidshusbebyggelse.

Vattenförsörjning: Det finns 8 vattenverk och producerad vattenmängd är för närvarande ca. 300 000 m³/år. Samtliga vattenverk är grundvattenverk och ph-justering sker med alkalisk massa. Största vattenverket är Lustigkulla.

Uppvärmning: Fjärrvärme finns till en del fastigheter i centralorten, ved- och pelletseldning, bergvärme samt direktverkande el förekommer.

Avlopp: Det finns åtta avloppsreningsverk och tolv avloppspumpstationer

Infrastruktur och kommunikationer

Järnväg: Från Bastuträsk dagligen 2 avgångar söderut samt 2 avgångar norrut

Flyg: Flygförbindelser finns både vid Skellefteå och Lycksele flygplatser.

Bussar: Norsjö har bland annat dagliga bussförbindelser med Skellefteå och Lycksele

Ringbilar Förbeställd trafik till bussbiljettpris som utgör komplettering till busstrafiken inom kommunen.

Bredband: Utbyggt stadsnät med hög kapacitet och bra täckning.
Ett slinguppbyggt nät, AC-net knyter ihop alla kommuners huvudorter i länet.

1.4. Politisk organisation och kommunala bolag

Den politiska organisationen har sedan 2015-01-01 två utskott som ligger under kommunstyrelsen.

Politisk organisation Norsjö kommun

Norsjö kommun har också gemensamma nämnder med andra kommuner när det gäller renhållning, driftpersonalsystem, överförmyndarverksamhet samt miljö- och bygg inklusive räddningstjänst.

Norsjölägenheter AB är Norsjö kommuns helägda bostadsföretag.

Bolaget förvaltar 322 lägenheter, i Norsjö samhälle samt i Norsjövallen. Äldreboendebyggnader finns i Norsjö samhälle och i Bastuträsk, med både lokaler och lägenheter.

1.5. Verksamhet i organisationen Norsjö kommun

Organisationen Norsjö kommun har cirka 500 anställda och är under kommunstyrelsen indelad i tre verksamhetsområden: Utbildning, Omsorg och Kommunal utveckling.

2. Metod

Sammanställningen av Norsjö kommuns risk- och sårbarhetsanalys är i huvudsak baserad på internt arbete med risk- och krishantering i form av övningar, seminarier och träffar som genomförts. Riskidentifieringen utgår från kommunens förutsättningar samt genomgång av tidigare års risk- och sårbarhetsanalyser med hänsyn tagen till kända förutsättningar och ändrade hot och riskbilder inom vissa områden.

Dispositionen i denna risk- och sårbarhetsanalys utgår ifrån MSB:s (Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps) föreskrifter om kommuners och landstings sårbarhetsanalyser¹

Analysen har genomförts som en sammanställning av tidigare genomförda seminarier, enskilda analyser samt genom erfarenheter från genomförda övningar.

1. Risk- och hotinventering.
2. Bedömning av konsekvens, sannolikhet och hanteringsförmåga

Som stöd i arbete har Länsstyrelsen i Kronobergs modell ROSA använts.

Följande aktörer har deltagit i arbetet: grupper (och enskilda företrädare i vissa fall) från verksamheter inom Omsorg, IFO, Handikappomsorg, V/A, Gator & vägar, Renhållning, IT, Måltidsverksamhet, Räddningstjänst och det kommunala bostadsföretaget Norsjölägenheter AB.

Informationen lämnas och diskuterats i kommunens ledningsgrupp.

2.1. Avgränsningar

En önskan är att risk- och sårbarhetsanalysen ska ge en så bred bild som möjligt av aktuella risker och förmågan att hantera dessa. Av praktiska skäl är det orimligt att genomföra förmågebedömningar av alla identifierade risker varje år och förmågebedömningen har därför avgränsats. Målsättningen är att de risker och hot som analyseras ska växla från år till år så att flera områden täcks in över tid.

¹ MSBFS 2015:5

3. Identifierad samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område

Definitionen av en samhällsviktig verksamhet är enligt MSB:s föreskrifter om kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser² en verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor:

- Vid ett bortfall eller svår störning kan leda till allvarliga störningar i samhället, och/eller
- är nödvändiga vid hantering av en redan inträffad samhällsstörning för att minimera konsekvenserna

Vid en allvarlig kris är det viktigt att samhället fortsätter fungera så normalt som möjligt. Vissa verksamheter i samhället är av sådan karaktär att de är en förutsättning för att andra verksamheter ska kunna bedrivas eller för att upprätthålla liv och hälsa och skydda egendom.

I händelse av en kris är det viktigt att i förväg ha definierat vilka dessa samhällsviktiga verksamheter och kritiska infrastrukturer är, dels för att kunna prioritera rätt i en krissituation, dels för att redan i förväg kunna stärka dessa verksamheters motståndskraft vid vissa situationer.

Vilka verksamheter som klassas som samhällsviktiga kan förändras med tiden, dels eftersom olika verksamheter har olika betydelse beroende på krisens art, dels för att förutsättningarna förändras över tid. Till exempel kan läkemedel och apotek vara väldigt viktiga för att hantera en samhällskris som beror på en pandemi, men de är mindre viktiga i samband med ett långvarigt elbortfall. På samma sätt kan det vara viktigt att inte få störningar i värmeförsörjningen när det är vinter och minusgrader ute, men samma störning går ganska obemärkt förbi om den inträffar mitt i sommaren.

Diskussionen om vad som är samhällsviktigt är ständigt levande och bitvis motsägelsefull eftersom tidsfaktorn och krisens art inte är givna på förhand men ändå spelar roll för i vilken ordning man bör skydda eller prioritera olika verksamheter.

Identifierade samhällsviktiga verksamheter redovisas i bilaga 1.

² <https://www.msb.se/sv/Forebyggande/Krisberedskap/Samhallsviktig-verksamhet/Om-samhallsviktig-verksamhet/>

4. Identifierade kritiska beroenden för kommunens samhällsviktiga verksamhet

Beroenden som är avgörande för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fungera kallas *kritiska beroenden*. Vad händer med den egna verksamheten om en verksamhet man är beroende av inte fungerar? Finns det alternativa sätt att tillgodose behovet utan den verksamhet man är beroende av? Hur länge klarar sig verksamheten utan den verksamhet man är beroende av?

Genom att analysera beroenden kan man få bättre bild av vad den enskilda samhällsviktiga verksamheten och samhället i helhet är beroende av för att fungera. På så sätt får man också ett bättre underlag för centrala beslut när det gäller att förebygga och begränsa konsekvenserna av en inträffad händelse.

Identifierade kritiska beroenden redovisas i bilaga 2.

5. Identifierade och analyserade risker för kommunen och kommunens geografiska område.

5.1. Riskidentifiering

Riskidentifiering syftar till att identifiera extraordinära händelser och förhållanden inom kommunens egen verksamhet och det geografiska området som innebär ett hot eller en risk. Resultatet av riskidentifieringen bör vara riskkällor eller grovt beskrivna riskscenarier och bör omfatta risker och hot inom tidigare nämnda områden. Identifierade risker redovisas i bilaga 3.

5.2. Riskanalys

Riskanalysen utgår från de identifierade riskerna. Analysen är kvalitativ och genomförs med hjälp av nedan riskmatris. Norsjö kommuns riskanalys har sammanställts i en riskmatris som ska ge en bild av händelsernas uppskattade risknivå.

För varje händelse har en bedömning gjorts av sannolikheten för varje händelse ska inträffa. Följande skala har använts för bedömning av sannolikhet:

Sannolikhet		
	Rankingskala	Intervall
1	Mycket låg sannolikhet	1 gång per 100 år – 1 gång per 1000 år
2	Låg sannolikhet	1 gång per 50 år – 1 gång per 100 år
3	Medelhög sannolikhet	1 gång per 10 år – 1 gång per 50 år
4	Hög sannolikhet	1 gång per år – 1 gång per 10 år
5	Mycket hög sannolikhet	1 gång per år eller oftare

Därefter har en bedömning gjorts av vilka konsekvenser som en inträffad händelse kan få. Bedömningen har utgått från kategorierna befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, grundläggande värden samt skador på miljö och egendom.

Följande skala har använts:

	Konsekvenser	Beskrivning
1	Mycket begränsade	Små direkta hälsoeffekter, mycket begränsade störningar i samhällets funktionalitet, övergående misstro mot enskild samhällsinstitution, mycket begränsade skador på egendom och miljö
2	Begränsade	Måttliga direkta hälsoeffekter, begränsade störningar i samhällets funktionalitet, övergående misstro mot flera samhällsinstitutioner, begränsade skador på egendom och miljö
3	Allvarliga	Betydande direkta eller måttliga indirekta hälsoeffekter, allvarliga störningar i samhällets funktionalitet, bestående misstro mot flera samhällsinstitutioner eller förändrat beteende, allvarliga skador på egendom och miljö
4	Mycket allvarliga	Mycket stora direkta eller betydande indirekta hälsoeffekter, mycket allvarliga störningar i samhällets funktionalitet,, bestående misstro mot flera samhällsinstitutioner och förändrat beteende, mycket allvarliga skador på egendom och miljö
5	Katastrofala	Katastrofala direkta eller mycket stora indirekta hälsoeffekter, extrema störningar i samhällets funktionalitet, grundmurad misstro mot samhällsinstitutioner och allmän instabilitet, katastrofala skador på egendom och miljö.

De risker som främst analyserats är väderrelaterade händelser som sedan får konsekvenser i form av elavbrott, störningar när det gäller framkomlighet på vägar, översvämningar etc. Inom framför allt omsorgen ser man också extrema värmeböljor som en risk främst för sjuka och äldre och praktisk hantering kring detta scenario har diskuterats.

5.3. Riskmatris

	Katastrofal allvarlig- hetsgrad (4)	Betydande allvarlig- hetsgrad (3)	Måttlig allvarlig- hetsgrad (2)	Mindre allvarlig- hetsgrad (1)
Mycket stor sanno- likhet (4)	16	12	8	4
Stor sanno- likhet (3)	12	9	6	3
Liten sanno- likhet (2)	8	6	4	2
Mycket liten sanno- likhet (1)	4	3	2	1

Källa: Department of Veterans Affairs, National Center for Patient Safety, USA.

6. Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom kommunen och dess geografiska område

Krisberedskapsförmågan ska bedömas utifrån delförmågorna krishanteringsförmåga och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar. Dessa delförmågor ska bedömas med hjälp av ett antal indikatorer som MSB tagit fram och redogör för i MSBFS 2015:5. Indikatorerna är ledning, planering, samverkan, kommunikation, informationssäkerhet, utbildning, övning och resurser.

Identifierade brister och sårbarheter som måste förbättras är främst inom områdena informationssäkerhet, IT-försörjning, kontinuitetsplanering, samverkan samt övning och utbildning. Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen går snabbt. Säkerheten har inte följt med i samma tempo. Här behöver Norsjö kommun skifta fokus från tidigare år.

I dag är många IT-system inte längre enbart ett stöd för verksamheten, utan en förutsättning för att verksamheten ska fungera. Det finns också ett större beroende mellan olika IT-system i dagens samhälle. Dessa beroenden sträcker sig både inom och mellan organisationer och mellan länder. Därför är det viktigt för både privat och offentlig verksamhet att förebygga och åtgärda säkerhetsbrister i verksamhetskritiska system.³

Identifierade sårbarheter och brister redovisas i sin helhet i bilaga 4.

³ <https://www.msb.se/sv/amnesomraden/informationssakerhet-cybersakerhet-och-sakra-kommunikationer/cyberhot/>

6.1 Behov av åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat

Risikanalysen resulterar i en åtgärdslista med vilka åtgärder som behöver genomföras under mandatperioden. Åtgärdslistan ska ses som konkreta beslutsunderlag för verksamhetsansvariga.

Generella utvecklingsområden:

- Utbildningsinsatser för att öka kunskapen om totalförsvar och krisberedskap
- Ny övningsplan som innefattar även minde övningar i varje verksamhet
- Reservkraft, ta fram en prioriteringsplan för anslutning av reservkraft till kommunens samhällsviktiga verksamheter.
- Ta fram en försörjningsplan för bränsle till kommunens reservkraftverk
- Framtagande av kommunal nödvattenplan
- Kommunsamordningscentral, utveckla samverkansformer och rutiner mellan kommunens olika verksamheter och räddningstjänsten

I bilaga 5 redovisas åtgärdslistan i sin helhet för kommunens övergripande organisation, samt för respektive samhällsviktig verksamhet.